

SOROLL, DRETS I TRIBUNALS: UNA VISIÓ TRANSVERSAL. LA PROTECCIÓ EN L'ÀMBIT INTERNACIONAL I CONSTITUCIONAL

Francesc Claverol Guiu*

Resum

La necessitat de protegir la persona davant del soroll ha motivat l'articulació de tota una sèrie d'instruments de protecció, tant en l'àmbit internacional (sobretot amb la tasca efectuada pel Tribunal Europeu de Drets Humans) com en l'ordenament intern, amb la recepció d'aquesta jurisprudència pel Tribunal Constitucional espanyol. Com que el soroll constitueix un problema multifactorial (amb una important repercussió tant per al ciutadà particular com per a tota la societat), una visió completa d'aquesta qüestió requereix necessàriament una perspectiva jurídica multidisciplinària, atenent sempre els drets i interessos implicats en cada cas i sense que hi càpiguen solucions automàtiques en un o altre sentit.

Paraules clau: soroll; contaminació acústica; drets fonamentals; Tribunal Europeu de Drets Humans; Tribunal Constitucional.

NOISE, RIGHTS AND COURTS: A CROSS-CUTTING VIEW. INTERNATIONAL AND CONSTITUTIONAL PROTECTION**Abstract**

The need to protect people from noise has given rise to a whole series of protection instruments, on an international level (above all because of the work done by the European Court of Human Rights) and a domestic level, as a result of Spain's Constitutional Court adopting this case law. Because noise constitutes a multi-factor problem (with significant repercussions for individual citizens and society at large), an overall view of this question requires a multidisciplinary legal perspective, bearing in mind the rights and interests involved in each case and avoiding automatic solutions, one way or the other.

Keywords: noise; noise pollution; basic rights; European Court of Human Rights; Constitutional Court.

---

* Francesc Claverol Guiu, advocat de la Generalitat, francesc.claverol@gencat.cat.

Article rebut el 29.06.2015. Avaluació cega: 22.07.2015 i 6.08.2015. Data d'acceptació de la versió final: 3.02.2016.

Citació recomanada: CLAVEROL GUIU, Francesc. «Soroll, drets i tribunals: una visió transversal. La protecció en l'àmbit internacional i constitucional». *Revista catalana de dret públic*, núm. 52 (juny 2016), p. 86-104. DOI: [10.2436/20.8030.01.67](https://doi.org/10.2436/20.8030.01.67).

Sumari

- 1 Introducció: l'impacte del soroll
  - 2 La protecció dels drets fonamentals contra el soroll en el marc del Conveni europeu de 1950
    - 2.1 Caracterització general
    - 2.2 El judici de ponderació entre els diferents interessos en conflicte en la jurisprudència del Tribunal Europeu de Drets Humans
    - 2.3 La rellevància de l'actuació de les autoritats nacionals
    - 2.4 El problema de la prova
    - 2.5 És suficient una pertorbació acústica ocasional per poder apreciar una vulneració del Conveni?
    - 2.6 La rellevància de la il·legalitat de l'activitat o del domicili
    - 2.7 La incidència del soroll sobre el dret de propietat
  - 3 Breu referència al dret comunitari
  - 4 La protecció dels drets fonamentals contra el soroll en l'àmbit constitucional
  - 5 Conclusions
- Bibliografia
- Pàgines web

1 Introducció: l'impacte del soroll

El soroll, al llarg de tota la història de la humanitat, ha estat objecte d'atenció constant per la seva capacitat d'incidir en la salut de les persones, ja des del Codi d'Hammurabi, passant per les lleis romanes que prohibien el pas de carros per l'interior de les ciutats durant la nit, fins a una reial ordre de finals del segle XIX que prohibia que els marits peguessin a les seves dones a partir de les 22 hores, per tal, evidentment, de no molestar els veïns.¹

Com a element de tortura i arma de guerra, també ha estat aprofitat des de les dinasties xineses fins als actuals conflictes armats. Els grups Metallica, Rage Against the Machine o AC/DC; artistes com Britney Spears, o el programa *Barri Sèsam*, han vist com s'ha fet ús de les seves peces musicals amb finalitats de tortura a l'Iraq, l'Afganistan o Guantánamo.²

En el món actual, el desenvolupament econòmic i tecnològic, juntament amb l'elevada densitat de població i l'augment dels estàndards de qualitat de vida, han agreujat el problema de la contaminació acústica.

Es considera que fins a un 80% del soroll prové del trànsit rodat, un 6% del ferrocarril, un 10% d'activitats industrials i del comerç, i la resta es reparteix entre el trànsit aeri (localitzat en les zones adjacents als aeroports) i activitats d'oci (bars, discoteques, etc.).³

També cal recordar que, segons l'Organització per a la Cooperació i Desenvolupament Econòmic (OCDE), l'Estat espanyol és el segon país del món amb uns nivells més alts de contaminació acústica, només per darrere del Japó.⁴

L'Organització Mundial de la Salut (OMS) afegeix que el 55% de la població ja no hi sent igual que fa 10 anys, que quasi 9 milions de persones pateixen nivells mitjans superiors als 65 decibels⁵ i que un 40% de la població europea està exposada a sorolls superiors a 55 dB(A).⁶ Un 72,3% de la població afirma que viu en una ciutat sorollosa⁷ (de fet, es considera que, en l'àmbit estatal, un 40%, dels habitatges tenen problemes de soroll⁸). Així, el soroll lleuger de vent amb fulles d'arbres arriba als 20 dB(A)⁹; una conversa tranquil·la, a 50 dB(A); un cotxe a 10 metres, a 70 dB(A); un martell pneumàtic, a 110 dB(A); un avió enlairant-se, a 130 dB(A), i a 140 dB(A) es trenca la membrana del timpà i, per tant, perdem l'audició –el dolor es comença a produir a partir dels 120 dB(A).

Els efectes del soroll sobre la salut inclouen des del trauma acústic agut (amb trencament del timpà per l'impacte d'un soroll molt intens de curta durada) fins al trauma acústic crònic, amb destrucció de les cèl·lules receptores del so i la corresponent pèrdua d'audició, a més de l'augment del ritme cardíac i respiratori, de

1 ABOGADOS CONTRA EL RUIDO. «El ruido y la literatura», disponible [aquí](#).

2 Vegeu http://elpais.com/diario/2008/12/15/agenda/1229295602_850215.html.

3 Oficina Univerde. «Guía ruido», disponible contactant amb l'Oficina (<https://univerdecu.wordpress.com/>).

4 DIVERSOS AUTORS. *OCDE contra le bruit. Renforcer la politique du lutte contra le bruit*. París, 1986.

5 Vegeu <http://www.lavozdigital.es/cadiz/20090819/sociedad/obras-despertador-irritan-espanoles-20090819.html>.

6 Així s'exposa en la Declaració de Barcelona per la qualitat de l'aire, la reducció del soroll i la millora de la salut a les grans aglomeracions urbanes, elaborada amb motiu del Simposi Europeu sobre Qualitat de l'Aire, Soroll i Efectes en la Salut a les Aglomeracions Urbanes, celebrat a Barcelona el 5 de juny de 2015. En síntesi, i pel que fa al soroll, es constata que la contaminació acústica comporta efectes adversos sobre la salut de les persones i que la reducció del soroll constitueix un repte complex, atès que està directament relacionada amb l'activitat econòmica, l'ordenació del territori, la mobilitat, la generació d'energia, les activitats domèstiques i les rutines i comportaments quotidians de la població. Es declara que totes les persones tenen dret a viure en entorns lliures de contaminació acústica; que els ambients sonors naturals són un valor que cal preservar; que es requereix una estratègia transversal i integrada en què participin activament tots els agents i sectors implicats i que sigui compartida pel conjunt dels ciutadans, i s'efectua una crida a impulsar la renovació del parc de vehicles incorporant-hi tecnologies més silencioses; a tenir en compte la contaminació acústica en les polítiques de planificació i ordenació territorial, en la construcció d'infraestructures i en el disseny de la ciutat i de les polítiques de mobilitat, i a potenciar la recerca referent a l'avaluació de les intervencions sobre el soroll i els seus efectes en la salut, per tal d'aprofundir en el coneixement del seu impacte en la salut i el medi i definir, així, noves estratègies de reducció basades en l'evidència científica.

7 <http://www.granadadigital.es/el-72-de-los-espanoles-cree-que-vive-en-una-ciudad-ruidosa-y-el-91-considera-que-la-sociedad-esta-concienciada/?print=print>

8 Oficina Univerde, «Guía ruido», ja esmentada en la nota 3.

9 El mínim que pot mesurar un sonòmetre és 20 dB(A), ja que el soroll elèctric de l'aparell no pot ser inferior.

l'angoixa, de l'agressivitat i del cansament; la reducció de l'activitat cerebral i, per tant, del rendiment; la reducció de l'activitat digestiva, i importants pertorbacions del son.¹⁰ En definitiva, el soroll pot arribar a ser la causa de neurosis ansioses-depressives reactives secundàries (exògenes), distonies neurovegetatives (fins i tot cròniques) i d'un ampli ventall de patologies psíquiques, i pot agreujar problemes cardiovasculars, processos cancerígens o de colesterol, o afeccions gàstriques de tipus nerviós.¹¹ De fet, ja en la Conferència de Nacions Unides d'Estocolm sobre el Medi Ambient Humà de 1972 es reconegué per primera vegada oficialment el soroll com un agent contaminant més.

Els informes al Parlament del Síndic de Greuges també s'han fet ressò dels problemes derivats del soroll, especialment amb l'augment substancial de l'ús de les terrasses arran de la nova legislació contra el tabaquisme, que prohibeix fumar a l'interior dels locals (en aquest sentit, vegeu l'Informe al Parlament de l'any 2014¹²). També els informes de la Síndica de Greuges de Barcelona fan una referència reiterada a aquest problema.¹³

D'altra banda, cal no oblidar la dificultat que pot suposar, en aquest tema, l'apreciació subjectiva del soroll, que fa que, allò que per a una persona pot resultar molest per a una altra pot resultar indiferent, i tampoc es poden obviar certs excessos en la protecció contra el soroll, com el cas de ramaders que s'han vist obligats a silenciar les esquelles dels animals per evitar molestar veïns procedents de les ciutats i propietaris de segones residències.¹⁴ En molts casos, les activitats industrials o d'un altre tipus s'han vist engolides pel creixement dels nuclis urbans, i han generat, en conseqüència, problemes de soroll, que poden arribar a suposar l'expulsió del territori.

La jurisprudència, davant de tota aquesta complexa realitat, ha evolucionat (en un breu període de temps) des de posicions extremadament rígides i formalistes (contràries a l'estimació de les demandes que els particulars presentaven) fins a posicions molt més favorables, sobretot per la incidència de la jurisprudència del Tribunal Europeu de Drets Humans, que ha esdevingut així l'autèntic motor per a l'elaboració d'una abundant normativa en aquesta matèria.

2 La protecció dels drets fonamentals contra el soroll en el marc del Conveni europeu de 1950

2.1 Caracterització general

El Conveni europeu per a la protecció dels drets humans i de les llibertats fonamentals¹⁵ no protegeix explícitament el medi ambient com a tal, per la senzilla raó que l'any 1950 no existia encara consciència d'aquesta necessitat.¹⁶

10 Oficina Univerde, «Guía ruido», ja esmentada en la nota 3.

11 Vegeu <http://abogadoruido.es/?p=318>.

12 Disponible [aquí](#).

13 Disponibles [aquí](#).

14 Vegeu <http://www.naciodigital.cat/elripolles/noticia/7437/ramader/llanars/precinta/esquelles/eugues/queixes/urbanites>.

15 Adoptat a Roma el 4 de novembre de 1950 pels estats membres del Consell d'Europa, entrà en vigor el 3 de setembre de 1953. L'Estat espanyol el va ratificar per instrument de 26 de setembre de 1979, i va entrar en vigor el 4 d'octubre del mateix any (BOE núm. 243, de 10 d'octubre de 1979). Ha estat completat amb protocols addicionals (que amplien la llista inicial de drets o relatius al sistema de protecció). El Conveni institueix el Tribunal Europeu de Drets Humans amb la finalitat d'assegurar-ne el compliment (art. 19), i que és competent per conèixer, a més de les demandes entre estats, les demandes presentades per qualsevol persona física, organització no governamental o grup de particulars que es consideri víctima d'una violació, per un dels estats part, dels drets reconeguts en el Conveni o en els seus protocols (article 34). És a dir, s'estableix la possibilitat que els particulars presentin demandes individuals contra estats davant del Tribunal (la qual cosa permet afirmar que es reconeixen autèntics drets subjectius), això sí, després d'haver esgotat les vies internes i en el termini de 6 mesos des de la resolució interna definitiva (art. 35.1). Els estats es comprometen a acatar les sentències definitives en els litigis en què siguin part (article 46.1), i el Comitè de Ministres del Consell d'Europa vetllarà per la seva execució (art. 46.2), per la qual cosa les seves sentències tenen només un caràcter declaratiu (no poden anul·lar normes, actes administratius o sentències), si bé quan la legislació del país infractor només permeti una imperfecta reparació pot fixar una satisfacció equitativa (art. 41). DIEZ DE VELASCO, Manuel. *Instituciones de Derecho Internacional Público* (16a edició), Tecnos.

16 Com exposa la professora Mariscal Aguilar, a partir de la dècada de 1970, s'han efectuat diversos intents d'incorporar el dret al

No obstant això, el Tribunal Europeu de Drets Humans (la jurisprudència del qual presenta una indubtable transcendència en l'ordenament intern, atès el que disposa l'article 10.2 de la Constitució) ha establert reiteradament, amb una notable jurisprudència extensiva, atenta a les noves tendències i canvis en la societat, que determinats danys ambientals, tot i que no posin en perill la salut de les persones, poden atemptar contra el seu dret al respecte a la vida privada i familiar, i privar-les del gaudiment del seu domicili a través d'ingerències o vulneracions immaterials,¹⁷ com les derivades del soroll.

És a dir, el Tribunal incardina la protecció contra el soroll fonamentalment en l'àmbit de la inviolabilitat domiciliària de l'article 8 del Conveni.¹⁸ També s'ha invocat davant del Tribunal Europeu de Drets Humans l'article 2, que proclama el dret a la vida, al·legant l'afectació de la salut i integritat física,¹⁹ o fins i tot l'article 3, que prohibeix la tortura i els tractaments inhumans o degradants, però la mateixa redacció del Conveni ha portat el Tribunal a no admetre en principi aquestes al·legacions, que exigirien un problema ambiental d'una gran intensitat.²⁰

Així doncs, en la consideració jurídica del medi ambient s'ha passat d'una visió estrictament basada en la sobirania territorial dels estats pròpia del dret internacional clàssic a una altra basada en la protecció internacional dels drets humans, primer com a dret col·lectiu de tercera generació (amb un mer caràcter programàtic) i després amb un contingut concret i susceptible de ser protegit judicialment de manera indirecta, ja que ha esdevingut imprescindible per l'efectivitat d'altres drets de primera i segona generació expressament reconeguts,²¹ com la privacitat i inviolabilitat domiciliària; la vida, salut i integritat física, o, fins i tot, el dret a rebre informació (en l'assumpte resolt per la Sentència de 19 de febrer de 1998 –assumpte Guerra i altres contra Itàlia–, les demandants reclamaven el dret a ser informades de les conseqüències nocives de l'emissió de tòxics per una fàbrica química).

En aquest sentit, el Tribunal Europeu de Drets Humans afirma reiteradament que els drets del Conveni han de ser efectius i no il·lusoris,²² per la qual cosa correspon als poders públics adoptar les mesures necessàries per tal de garantir-los, i, en conseqüència, la seva passivitat davant ingerències mediambientals greus que impedeixen el gaudi d'aquests drets constitueix una violació per part dels poders públics.

Per tant, la vulneració dels drets del Conveni pot derivar d'una actuació directa de les autoritats estatals o bé d'una actuació privada que les autoritats estatals han permès. En el primer cas, el Conveni imposa als estats una obligació negativa, consistent a no vulnerar arbitràriament els drets dels individus, i en el segon,

---

medi ambient al Conveni, que finalment no han prosperat. MARISCAL AGUILAR, Carmen María. «La protección del medio ambiente en la jurisprudencia del Tribunal Europeo de Derechos Humanos a través de la consideración del derecho al medio ambiente adecuado como parte del interés general en una sociedad democrática», disponible [aquí](#).

17 En aquest sentit, entre d'altres i a més de les esmentades més endavant, les sentències de 26 d'agost de 1997 (Balmer-Schafroth i altres contra la Confederació Helvètica), de 19 de febrer de 1998 (Guerra i altres contra Itàlia), de 22 de maig de 2003 (Kyrtatos contra Grècia), de 20 d'abril de 2004 (assumpte Surugiu), de 6 de setembre de 2005 (Rouano Moercuende contra Espanya), de 2 de novembre de 2006 (Giacomelli contra Itàlia), de 26 d'octubre de 2006 (Ledyayeva i altres contra Rússia) o d'1 de juliol de 2008 (Borysiewicz contra Polònia).

18 L'article 8.1 disposa que «tota persona té dret al respecte de la seva vida privada i familiar, del seu domicili i de la seva correspondència».

19 En la Sentència de 19 de febrer de 1998 (Guerra i altres contra Itàlia), el Tribunal considerarà suficient la vulneració de l'article 8 i no entrà a analitzar la possible violació també de l'article 2, tot i que, per exemple, el jutge Jambrek, en la seva opinió concordant, afirma que «és possible que hagi arribat el moment que la jurisprudència del Tribunal evolucioni, desenvolupi els drets que se'n derivin per implicació i defineixi les situacions que impliquen un risc real i greu per a la vida o els diferents aspectes del dret a la vida».

20 En aquest sentit, també, GARCÍA GESTOSO, Noemí. «La delimitación y protección de nuevos contenidos de los derechos fundamentales: una aproximación desde el tratamiento de las injerencias sonoras». *Anuario da Faculdade de Dereito da Universidade da Coruña*, núm. 17 (2013), p. 341-370.

21 Carmen María Mariscal Aguilar, en l'obra citada en la nota 16. Aquesta autora es planteja si en un futur el dret a un medi ambient adequat arribarà a ser considerat com un dret autònom i independent, susceptible de protecció jurisdiccional sense necessitat d'al·legar la violació de qualsevol altre dret reconegut en el Conveni, vista la tendència seguida en altres àmbits de protecció dels drets humans, tant a escala regional com universal.

22 Sentència 16/2004 (assumpte Moreno Gómez contra Espanya), entre d'altres.

una obligació positiva, que consisteix a adoptar les mesures necessàries per protegir els drets de les persones afectades per l'activitat privada.²³

Com afirma la professora Noemí García Gestoso,²⁴ el Tribunal està establint obligacions positives per als poders públics davant la vulneració de drets procedents de particulars, atès que la ingerència il·lícita pel soroll produït per particulars és imputable al poder públic que incorre en omissió en la tutela del dret afectat.²⁵ És a dir, els efectes horitzontals dels drets fonamentals s'imputen a un poder públic.²⁶

2.2 El judici de ponderació entre els diferents interessos en conflicte en la jurisprudència del Tribunal Europeu de Drets Humans

L'apartat 2 de l'article 8²⁷ permet al Tribunal Europeu de Drets Humans efectuar una ponderació dels diferents interessos en conflicte en cada cas (bàsicament, els drets de les persones afectades, d'una banda, i els interessos generals, de l'altra).²⁸ Concretament, aquest apartat exigeix que la ingerència es trobi prevista a la llei i resulti necessària (cosa que no vol dir «indispensable», però tampoc «admissible», «útil», «normal», «raonable» o «desitjable»²⁹) en una societat democràtica (i el mateix concepte de democràcia suposa el reconeixement d'uns drets individuals intangibles per a l'Estat) per tal d'aconseguir una finalitat legítima de les esmentades pel precepte, amb la qual, per tant, s'haurà de trobar en una relació de proporcionalitat, de manera que sempre s'haurà d'optar, d'entre els diversos mitjans d'actuació, aquell que resulti menys carregós per al ciutadà. A més, el Tribunal reconeix un important àmbit de discrecionalitat a les autoritats estatals, atès que aquestes, «pel seu directe i continu contacte amb les forces vitals dels seus països, estan en millor posició que el jutge internacional per donar una opinió sobre la necessitat de la ingerència o sanció».³⁰

Aquesta concepció es fa especialment patent en els casos de contaminació acústica derivada d'importants infraestructures de transport, atesos els obvis interessos generals presents en el seu funcionament.

Així, en la Sentència de 21 de febrer de 1990 (assumpte Powell i Rayner contra el Regne Unit)³¹ es plantejà l'afectació pels sorolls procedents de l'aeroport de Heathrow. Tot i que la Sentència desestimà el recurs, va admetre la possibilitat que determinats nivells de soroll, ja que perjudicaven la qualitat de vida de les persones, podien privar del dret a gaudir del domicili i, en conseqüència, vulnerar l'article 8 del Conveni. El Tribunal afirma que «és necessari tenir en compte el just equilibri que ha d'existir entre els interessos concurrents de l'individu i del conjunt de la societat...», i també assenyala que «l'Estat gaudeix d'un marge

---

23 FERNÁNDEZ EGEA, Rosa M. «Jurisprudencia ambiental internacional», *Revista Catalana de Dret Ambiental*. Vol. III, núm. 1 (2012).

24 «Contaminación acústica y derechos fundamentales. Protección y discrepancias en su tutela judicial». *Foro, Nueva época*, vol. 15, núm.1 (2012), p. 109-134.

25 Sentència de 19 de febrer de 1998 (assumpte Guerra i altres contra Itàlia).

26 PULIDO QUECEDO, M. «Sobre la defensa frente al ruido y el derecho a la "intimidad domiciliaria"». *Repertorio Aranzadi del Tribunal Constitucional*, Núm. 8/2001. Esmentat per Noemí García Gestoso en l'estudi a què es refereix la nota 20

27 Segons aquest apartat 2, «només pot haver-hi ingerència d'una autoritat pública en l'exercici d'aquest dret en la mesura que aquesta ingerència sigui prevista per la llei i que constitueixi una mesura que, en una societat democràtica, és necessària per a la seguretat nacional, la seguretat pública, el benestar econòmic del país, la defensa de l'ordre i la prevenció de les infraccions penals, la protecció de la salut o de la moral, o la protecció dels drets i les llibertats d'altri».

28 En la Sentència de 9 de desembre de 1994 (assumpte López Ostra contra el Regne Unit), el Tribunal afirma que «fins i tot per a les obligacions positives que resulten de l'apartat 1 (de l'article 8), els objectius enumerats en l'apartat 2 poden jugar un cert paper en la cerca de l'equilibri desitjat», esmentant en aquest sentit les sentències de 17 d'octubre de 1986 (assumpte Rees contra el Regne Unit) i de 21 de febrer de 1990 (assumpte Powell i Rayner contra el Regne Unit).

29 Sentència de 7 de desembre de 1976 (assumpte Handyside contra el Regne Unit), citada per la professora Carmen María Mariscal Aguilar en l'estudi esmentat abans.

30 Sentència de 25 de setembre de 1996 (assumpte Buckley contra el Regne Unit), citada per la professora Carmen María Mariscal Aguilar en l'estudi ja esmentat abans en la nota 16.

31 Tot i que aquesta Sentència s'acostuma a esmentar com a primera decisió en la matèria, ja existien també els precedents de la Decisió de la Comissió en l'assumpte Arrondelle contra el Regne Unit, de 15 de juliol de 1980, pels sorolls produïts per l'aeroport de Gatwick, cas en què la Comissió considerarà aplicable l'article 8, i la Sentència d'1 d'octubre de 1989 (assumpte Baggs contra el Regne Unit), a causa dels sorolls de l'aeroport de Heathrow, en el qual s'efectuà una ponderació entre les molèsties per sorolls i les necessitats econòmiques que requerien mantenir el trànsit aeri i els esforços esmerçats per minorar les pertorbacions.

d'apreciació per determinar les disposicions que s'han d'adoptar amb la finalitat d'assegurar el compliment del Conveni». En aquell cas, el Tribunal constata que el funcionament de grans aeroports per al trànsit aeri internacional prop d'àrees residencials densament poblades és necessari per al benestar econòmic dels països i, en aquest cas, atès que Heathrow és un dels que té més trànsit a escala mundial, resulta clau per al comerç, la comunicació internacional i l'economia britànica, per la qual cosa el seu funcionament està justificat, tot i que el seu impacte negatiu no pugui eliminar-se completament.

En l'assumpte *Hatton i altres contra Regne Unit*, es plantejaren les molèsties derivades dels vols nocturns a l'aeroport de Heathrow, amb l'al·legació que havien augmentat per la introducció pel Govern d'un pla regulador de l'aviació civil l'any 1993, que va causar problemes de salut per les interrupcions constants del son dels afectats. Tot i que la primera Sentència, de 2 d'octubre de 2001, aprecià una violació de l'article 8 del Conveni, la Gran Sala, en la Sentència de 8 de juliol de 2003, aplicà el principi del marge d'apreciació dels estats de manera extensiva, i va assenyalar novament l'existència d'un interès econòmic en el manteniment d'un servei de vols nocturns, per la qual cosa no aprecià vulneració de l'article 8 del Conveni. Tanmateix, cal destacar la importància dels vots dissidents, que consideraren que el Tribunal s'apartava de la seva jurisprudència anterior.

També es pot esmentar la Sentència de 13 de desembre de 2012 (assumpte *Flamenbaum i altres contra França*), en el qual es plantejaren els sorolls causats per l'ampliació de la pista principal d'aterratge de l'aeroport de Deauville-Saint Gatien. El Tribunal, tot i reconèixer que els reclamants havien estat sotmesos a uns nivells de soroll suficientment greus, també considerà que la ingerència estava prevista en el dret intern, perseguia un objectiu legítim (el benestar econòmic de la regió) i s'havia aconseguit un just equilibri entre els interessos contraposats per les mesures adoptades.³²

2.3 La rellevància de l'actuació de les autoritats nacionals

Un dels elements fonamentals en el judici de ponderació que efectua el Tribunal és l'actuació duta a terme per les autoritats nacionals per tal de solucionar el problema.

Així, en l'assumpte *Powell i Rayner*, el Tribunal constatà que les autoritats havien adoptat diverses mesures per controlar el soroll. En canvi, en la Sentència de 16 de novembre de 2004 (assumpte *Moreno Gómez contra Espanya*) el Tribunal afirmà que, encara que era cert que l'Ajuntament havia adoptat algunes mesures tendents al respecte als drets garantits pel Conveni, també era cert que tolerà i, d'aquesta manera, contribuï al reiterat incompliment de les regles que ell mateix havia establert.³³

Així mateix, en la Sentència de 25 de novembre de 2010 (assumpte *Mileva i altres contra Bulgària*), en relació amb sorolls veïnals excessius causats per una oficina, un club de jocs electrònics i un club informàtic, el Tribunal aprecià que les autoritats s'havien mantingut passives tot i les denúncies dels afectats, ja que, si bé van dictar dues prohibicions que suposaven la clausura de les activitats dels clubs, aquestes no es van fer efectives.

³² En matèria de soroll aeroportuari, i seguint el Tribunal Europeu de Drets Humans, la jurisprudència contenciosa administrativa espanyola ha evolucionat, en un període breu, des de posicions formalistes contràries a l'estimació de les demandes dels afectats, com en la Sentència del Tribunal Suprem de 27 d'abril de 2004 respecte al soroll de l'aeroport del Prat al barri Gavà Mar, a posicions molt més favorables, com la de la coneguda Sentència del Tribunal Suprem de 13 d'octubre de 2008, respecte al soroll de l'aeroport de Barajas sobre Ciudad Santo Domingo.

Cal esmentar, com a reacció normativa intentant garantir els interessos públics presents en el funcionament dels aeroports, la Llei 5/2010, de 17 de març, que modificà la Llei 48/1960, de 21 de juliol, de navegació aèria, d'acord amb la seva exposició de motius, procurant «garantir el just equilibri entre els interessos de l'economia nacional i els drets dels propietaris dels béns subjacents».

Amb posterioritat a aquesta modificació legislativa, es poden esmentar les sentències de l'Audiència Nacional d'11 de març de 2013 o de 4 de novembre de 2013, que desestimen les reclamacions de responsabilitat patrimonial per sorolls derivats de l'aeroport de Barajas i de l'aeroport del Prat, respectivament.

³³ El Tribunal afirma que «una reglamentació per a la protecció de drets garantits seria una mesura il·lusòria si no és observada de manera constant, i el Tribunal ha de recordar que el Conveni vol protegir els drets efectivament i no de manera il·lusòria o teòrica».

Per tant, es pot deduir que una mínima actuació de l'autoritat, sense transcendència real sobre el problema, no impedeix afirmar la vulneració dels drets dels particulars.³⁴

També en la Sentència de 29 d'abril de 2010 (assumpte Oulic contra Croàcia), en la qual el Tribunal analitza la queixa d'un ciutadà pels sorolls d'un bar, es té en compte que l'actuació de l'Administració fou tardana i ineficaç.

Cal assenyalar especialment la Sentència de 9 de novembre de 2010 (assumpte Deés contra Hongria), en relació amb sorolls, vibracions i contaminació acústica pel trànsit pesant no reglamentat que es produïa al carrer de l'afectat. El Tribunal considerà que, tot i els esforços de les autoritats per limitar i reorganitzar el trànsit que afectava el carrer (adoptant una gran diversitat de mesures d'elevat cost) i tot i el marge d'apreciació que correspon a l'Estat sobre les mesures a adoptar i la valoració dels interessos contraposats, s'havia causat, durant un període substancial de temps, molèsties directes i serioses com a conseqüència del soroll excessiu a què s'ha vist sotmès el demandant, el qual, en conseqüència, no havia pogut gaudir del seu domicili ni de la seva vida privada, i també hi aprecià una violació del que disposa l'article 8 del Conveni.

En aquest cas, doncs, el Tribunal efectua un salt qualitatiu important, perquè considera que, tot i les mesures d'elevat cost adoptades, s'havia produït, atesa la ineficàcia d'aquestes mesures, una violació del Conveni. És a dir, s'està establint aquí una autèntica obligació de resultat per a les autoritats estatals, ja que no és suficient que aquestes actuïn, sinó que cal que amb la seva actuació solucionin efectivament el problema.³⁵

Tanmateix, en la Sentència de 21 de juliol de 2011 (assumpte Grimkovskaya contra Ucraïna), en un cas de molèsties per soroll, vibracions i contaminació derivats de la construcció d'una autopista, el Tribunal assenyala que, si bé no es pot exigir a l'Estat l'obligació d'assegurar tant sí com no i per a tota persona el gaudi del seu domicili d'acord amb la normativa ambiental aplicable (per tant, es matisa la posició maximalista expressada en l'assumpte Deés contra Hongria), ha d'establir-se un equilibri ponderat entre els interessos generals i els dels demandants, i, en aquest cas, l'Administració no ha tingut en compte les implicacions de la construcció de l'autopista (no es van realitzar estudis ambientals sobre l'impacte de l'obra), ni s'han fixat fórmules de participació dels damnificats en la presa de decisions que els afectarien, ni se'ls ha permès recórrer judicialment l'actuació estatal. Per tant, conclou l'existència d'una vulneració de l'article 8 del Conveni.

Sembla, doncs, com bé afirma la professora Noemí García Gestoso,³⁶ que es dilueix l'exigència d'un resultat satisfactori costi el que costi en les mesures adoptades, i es substitueix per una exigència de prevenció i possibilitat de participació en les decisions ambientals.³⁷

En aquesta mateixa línia, la ja esmentada Sentència de 13 de desembre de 2012 (assumpte Flamenbaum i altres contra França), el Tribunal tingué en compte tant les mesures adoptades per les autoritats nacionals (no s'havia augmentat considerablement el trànsit aeri, els avions més antics i sorollosos no operaven, s'havien eliminat determinats tipus de vols com els militars, s'havien prohibit els vols en determinades franges horàries i la pista s'havia reduït) com el fet que el procediment seguit havia permès als reclamants participar i efectuar observacions al projecte (en la línia apuntada en l'assumpte Grimkovskaya contra Ucraïna).

---

34 En la jurisprudència contenciosa administrativa espanyola són nombrosos els pronunciaments en aquest sentit. Així, entre les sentències més recents, es poden esmentar la del Tribunal Superior de Justícia de València de 26 de novembre de 2014 (que considera insuficient allunyar un escenari uns 25 metres), la del Tribunal Superior de Justícia de Madrid de 28 de gener de 2015 o la del Tribunal Superior de Justícia de Múrcia de 6 de febrer de 2015.

35 Tot i que aquest plantejament contradiu les seves argumentacions per revocar la Sentència en l'assumpte Hatton i altres contra Regne Unit, i es contradiu també amb altres resolucions posteriors (en aquest sentit, la professora Noemí García Gestoso, en l'obra esmentada en la nota número 20).

36 En els articles ja esmentats en les notes 20 i 24.

37 En aquest sentit, i seguint els professors Font Llovet i Mir Puigpelat, el Tribunal Europeu de Drets Humans està utilitzant la teoria de la protecció dels drets fonamentals mitjançant el procediment administratiu, sorgida i desenvolupada a Alemanya, sota l'expressió *grundrechtsschutz durch Verfahren*, sobretot a partir de la Interlocutòria del Tribunal Constitucional alemany de 20 de desembre de 1979. N'és un clar exemple la Sentència de 19 de febrer de 1998 (assumpte Guerra i altres contra Itàlia), ja esmentada (FONT I LLOVET, Tomàs, MIR PUIGPELAT, Oriol. «Ruido y ¿derechos fundamentales?», *Derechos Fundamentales y otros estudios en homenaje al prof. Dr. Lorenzo Martín -Retortillo*. Vol. II).

També cal fer referència a la Sentència de 18 de juny de 2013 (assumpte Bor contra Hongria), relativa al soroll causat per una estació ferroviària propera a l'habitatge del demandant, que superava els nivells establerts per la legislació vigent. Les autoritats hongareses al·legaren que s'havien adoptat mesures per minorar els nivells de soroll, i que aquests havien de ser tolerats pel demandant tenint en compte els rellevants interessos públics implicats pel fet que es tractava d'una estació ferroviària. Tanmateix, el Tribunal considerà que, tot i que es van adoptar mesures paliatives, a causa del retard a l'hora d'adoptar-les s'havia produït una vulneració de l'article 8 del Conveni (les mesures s'implementaren el 2008, i les primeres queixes del ciutadà davant dels tribunals nacionals es remuntaven al 1991).

Per tant, el factor temps en l'actuació de les autoritats nacionals esdevé també un element important a l'hora de determinar si s'ha assolit un just equilibri entre els interessos particulars i públics³⁸. És a dir, podem concloure que el que s'exigeix de les autoritats estatals és una actuació diligent davant del soroll, per evitar retards injustificats i ponderant adequadament els interessos en conflicte, però no una eliminació radical del soroll, que podria suposar costos desproporcionats en molts casos.

2.4 El problema de la prova

Un dels problemes que s'ha plantejat amb més intensitat en aquesta matèria és del la prova, tant del nivell del soroll com dels danys i de la seva relació de causalitat. El Tribunal Europeu de Drets Humans, però, s'ha mostrat especialment flexible, a diferència d'altres tribunals espanyols.

En aquest sentit, cal esmentar la Sentència de 16 de novembre de 2004 (assumpte Moreno Gómez contra Espanya). La recurrent vivia en un barri residencial de València en el qual l'Ajuntament havia permès, des del 1974, la instal·lació de bars, pubs i discoteques. Diversos informes constataren que els nivells de soroll excedien dels permesos i, el 27 de desembre de 1996, l'Ajuntament declarà la zona acústicament saturada, la qual cosa suposava la prohibició de noves activitats amb potencial incidència acústica, però concedí un mes després llicència d'obertura d'una discoteca al mateix immoble de la recurrent, posteriorment declarada nul·la per Sentència del Tribunal Suprem de 17 d'octubre de 2001.

La demandant sol·licità a l'Ajuntament una indemnització per vulneració dels seus drets fonamentals a la vida i a la intimitat i inviolabilitat del domicili. Produït el silenci administratiu, interposà recurs davant del Tribunal Superior de Justícia de València, desestimat per Sentència de 21 de juliol de 1998, i recurs d'empara davant el Tribunal Constitucional, desestimat també per Sentència de 29 de maig de 2001, amb els arguments que no s'havia provat l'existència d'un vincle directe entre el soroll i el dany al·legat (l'informe mèdic no precisava ni el temps ni la causa de l'insomni) ni tampoc l'existència de molèsties en el seu domicili que suposessin una violació de la Constitució (la recurrent no havia acreditat cap mesurament del soroll que permetés concloure que, per la seva intensitat i durada, s'hagués vulnerat la intimitat domiciliària).

El Tribunal Europeu de Drets Humans, per la seva banda, recorda que l'article 8 del Conveni consagra el dret de l'individu al respecte a la seva vida privada i familiar i al seu domicili, el qual implica no només el dret a un espai físic, sinó també el dret al tranquil aprofitament d'aquest espai, i, en conseqüència, aquest dret pot ser vulnerat, no només per entrades físiques no autoritzades, sinó també per intrusions no físiques com el soroll o les vibracions. El Tribunal constata que la recurrent viu en una zona sotmesa indiscutiblement a pertorbacions sonores, la qual cosa fa innecessari exigir-li, com van fer els tribunals espanyols (amb una posició «indegudament formalista»), proves d'aquest fet, del qual l'autoritat municipal ja era oficialment conscient, i tenint en compte la intensitat dels sorolls i que aquests es produïren durant anys, conclou que la recurrent ha patit una greu violació del dret al respecte del seu domicili, com a conseqüència de la passivitat de l'Administració, i, per tant, entén que l'Estat espanyol ha vulnerat l'article 8.1 del Conveni.

En la Sentència de 29 d'abril de 2010 (assumpte Oulic contra Croàcia), el Tribunal analitza la queixa d'un ciutadà pels sorolls d'un bar. El Tribunal desestima l'al·legació del Govern en el sentit que l'afectat hauria hagut de seguir la via civil, i tot i que reitera que els mesuraments s'han d'efectuar en cada cas concret (recordant assumptes en què el soroll procedia de diverses fonts i en els quals desestimà les demandes),

38 FERNÁNDEZ EGEA, Rosa M. «Jurisprudencia ambiental internacional». *Revista Catalana de Dret Ambiental*. Vol. IV, núm. 2 (2013).

entén que aquest cas s'assembla molt a l'assumpte Moreno Gómez, atès que els mesuraments acrediten la superació dels nivells permessos i els informes mèdics proven l'afectació de la salut de la filla del demandant, fets que, juntament amb l'actuació tardana de l'Administració, el porten a considerar que es produí una violació de l'article 8 del Conveni.

Pel que fa a la Sentència de 21 de juliol de 2011 (assumpte Grimkovskaya contra Ucraïna), el Tribunal reitera la seva doctrina recordant que és necessari analitzar les circumstàncies de cada cas, la intensitat i durada dels sorolls i els danys causats. En aquest assumpte, tot i que no s'havien avaluat els nivells de soroll i els seus efectes en el domicili de la demandant, i tot i que considera que no ha quedat suficientment acreditat que els sorolls hagin estat la causa de tots els danys a la salut, el Tribunal resol a favor de la demandada perquè es va pertorbar greument la vida familiar.

Quant a la Sentència de 18 d'octubre de 2011 (assumpte Martínez Martínez contra Espanya), en aquest cas es tractava d'una discoteca amb llicència municipal i amb una terrassa molt propera al domicili del demandant, que denuncià reiteradament el soroll produït per la música nocturna. El Tribunal constata que s'ha superat el llindar de soroll permès, com resulta dels diversos informes, sense exigir tampoc una acreditació dels nivells de soroll a l'interior de l'habitatge, i afirma que existeix una relació de causalitat entre el soroll i els danys (fonamentalment, a la filla del demandant) i que l'Administració no ha adoptat cap mesura per evitar aquests nivells de soroll, per la qual cosa conclou que ha existit una violació de l'article 8 del Conveni.³⁹

2.5 És suficient una pertorbació acústica ocasional per poder apreciar una vulneració del Conveni?

La durada de la ingerència acústica ha estat també un element que s'ha plantejat el Tribunal, que acostuma a exigir un nivell de gravetat mínim atenent la intensitat i durada de la pertorbació en cada cas.

Així, en la Sentència de 9 de desembre de 1994 (assumpte López Ostra contra Espanya), es plantejaren les molèsties per sorolls, gasos i olors pestilents d'una planta de depuració d'aigües i residus a Llorca (Múrcia), propera al domicili de la demandant. En aquell cas, tot i que les instàncies judicials espanyoles (inclòs el

³⁹ També en la jurisprudència espanyola s'ha plantejat amb tota cruesa el problema de la prova. Així, en l'ordre contenciós administratiu, es pot fer esment de la ja citada Sentència del Tribunal Suprem de 13 d'octubre de 2008, en relació amb el soroll de l'aeroport de Barajas. En aquest cas, tot i la prèvia desestimació del recurs per la Sentència del Tribunal Superior de Justícia de Madrid de 31 de gener de 2006 (que no considerarà provada la intensitat del soroll en no discriminar els mesuraments entre sons naturals i artificials ni la lesió a la integritat física i psíquica dels veïns), el Tribunal Suprem, després de recollir la doctrina del Tribunal Europeu de Drets Humans, considerarà «indegudament formalista» la valoració del Tribunal Superior de Justícia, ja que tant els mesuraments aportats per les parts com els practicats en fase de prova eren «globalment expressius» d'una situació de contaminació acústica, i el soroll de fons només representava una mínima part del volum total, per la qual cosa no invalidava els resultats dels mesuraments.

En la jurisprudència contenciosa més recent, es pot assenyalar la Sentència del Tribunal Suprem de 14 de març de 2014 (també en l'àmbit del soroll aeroportuari), que no considerarà acreditada l'afectació a la salut psíquica dels veïns, entenent que el soroll només constituïa una mera concausa, o la Sentència del Tribunal Superior de Múrcia de 28 d'octubre de 2013 (que no considerarà acreditats els danys ni el nexa de causalitat, atès que existien altres focus de soroll que afectaven l'apellatant). Com a més favorables a l'acreditació del dany es poden esmentar la Sentència del mateix Tribunal de 6 de febrer de 2015 (la qual afirma que «*aunque no conste un informe de los daños psíquicos-morales... estar sometido a ruidos muy superiores a los permitidos, dentro de tu vivienda, aun con las ventanas cerradas, y con vibraciones en la vivienda, daños materiales acreditados, y no es preciso acreditar que estuviesen dentro de sus viviendas durante los conciertos, es notorio que afectan a la salud física y mental de los afectados*»), o la del Tribunal Superior de Justícia de Madrid de 5 de maig de 2011 (segons la qual «*el Tribunal Supremo, en diversas sentencias de 10 de abril de 2003 y 23 de febrero y 24 de abril de 2004, declara que no es necesario, en consecuencia, y para que surja la obligación de indemnizar por parte de la administración demandada, la acreditación de la existencia de cualquier tipo de enfermedad producida por el ruido, lo cual serviría para incrementar en dicho caso el importe de la indemnización a fijar por esta Sala dependiendo de la enfermedad sufrida y tiempo de curación, siendo suficiente la acreditación de un ruido continuado y la incomodidad o sufrimiento experimentado*»).

En la jurisdicció civil, es pot recordar la Sentència del Tribunal Suprem de 5 de març de 2012, que assenyalava que no es pot exigir una prova que vagi més enllà de qualsevol possibilitat raonable, i més quan s'està lesionant un dret fonamental.

En l'ordre penal, es poden trobar exemples clars d'absolució per defectes en els mesuraments i per considerar no acreditat el nexa causal entre el soroll i els danys, com en la Sentència del Tribunal Suprem de 28 de novembre de 2012, o en la Sentència de l'Audiència Provincial de Burgos de 4 de març de 2015. Més favorable a l'acreditació del nexa causal entre el soroll i els danys resulta la Sentència del Tribunal Suprem de 17 de desembre de 2012 (segons la qual «*una vez objetivados los datos relativos al ambiente de ruido en que los perjudicados se vieron constreñidos a vivir, con la consiguiente afectación del sueño, si es posible hacer un diagnóstico dotado de un grado apreciable de fiabilidad, a partir de la constatación en los afectados de síntomas producidos en su momento, que fueran compatibles con las condiciones generadas por el establecimiento de referencia...*»).

Tribunal Constitucional) no apreciaren conculcació de drets fonamentals, el Tribunal considerà que s'havia produït una violació de l'article 8.1 del Conveni, atès que la família va haver d'afrontar les molèsties causades per la planta durant tres anys, i que es van mudar només quan fou evident que la situació es podia perllongar indefinidament i per recomanació del pediatre de la seva filla. El Tribunal conclou que, tot i el marge d'apreciació de l'Estat, aquest no aconseguí un just equilibri entre l'interès del benestar econòmic de la ciutat (en poder disposar d'una planta de tractament de residus) i el dret de la demandant al respecte a la seva vida privada i familiar i al seu domicili. No aprecià el Tribunal, però, una violació de l'article 3 (dret a no ésser sotmès a tortura ni a penes o tractes inhumans o degradants)⁴⁰.

Nogensmenys, en la Sentència de 22 de novembre de 2011 (assumpte Zammit Maempel contra Malta), es plantejaren els sorolls causats per focs artificials que es llançaven a prop de l'habitatge dels reclamants durant dues setmanes a l'any en les festes de dos pobles veïns. El Tribunal afirma que, tot i tractar-se d'una contaminació acústica purament ocasional i no continuada, els sorolls eren suficientment greus per poder constituir una vulneració de l'article 8 del Conveni (fet que obre la porta a admetre una conculcació del Conveni també en supòsits de contaminació acústica ocasional), però recorda també que, per poder afirmar que s'ha vulnerat l'article 8, cal ponderar els perjudicis causats als perjudicats i l'interès general, ja que no hi haurà vulneració si els perjudicis són raonables, i reitera que correspon a l'Estat, amb un cert marge de discrecionalitat, l'adopció de les mesures necessàries per assolir l'equilibri entre els interessos contraposats. En aquest cas, considera que els reclamants no provaren l'existència de greus riscos per a les seves persones o per a la seva propietat i que no hi havia altres llocs alternatius per als focs artificials, i, en conseqüència, conclou que no es produí vulneració de l'article 8 del Conveni.⁴¹

40 El Tribunal afirma que les condicions en les quals la demandant i la seva família van viure durant alguns anys van ser segurament molt difícils, però no constitueixen un tractament degradant en el sentit de l'article 3.

41 També la jurisprudència contenciosa espanyola s'ha plantejat aquesta qüestió. Així, la Sentència del Tribunal Superior de Justícia de València de 17 de setembre de 2013 afirma que la temporalitat de la pertorbació produïda per unes festes patronals fa que no es puguin afirmar vulnerats els drets fonamentals dels afectats.

També en aquesta línia, la Sentència del Tribunal Superior de Justícia de Madrid de 5 de maig de 2011 sosté la constitucionalitat i la conformitat amb el dret comunitari de l'article 9 de la Llei 37/2003, de 17 de novembre, del soroll (que permet suspendre els objectius de qualitat acústica amb motiu de l'organització d'actes d'especial projecció oficial, cultural o religiosa) basant-se també en la temporalitat del soroll. Respecte a la conformitat amb la Directiva 2002/49/CE, del Parlament Europeu i del Consell, de 25 de juny, la Sentència afirma que *«la citada Directiva se refiere al ruido ambiental, configurado como producido de modo permanente que exige la elaboración de mapas de ruido. Este no es el supuesto y no es de aplicación esta Directiva ya que nos encontramos ante un ruido producido con carácter extraordinario y temporal, como consecuencia de unas fiestas populares»*. Quant a la constitucionalitat del precepte, afirma que *«como norma general los festejos populares de carácter temporal se consideran necesarios en cuanto forman parte de nuestra cultura y el ruido emitido va a conllevar que se superen los límites ordinarios de ruido. Es evidente que el ruido intenso, prolongado y sin ningún tipo de limitaciones, sí afecta a la salud y al descanso de los vecinos de acuerdo con lo declarado por el Tribunal Constitucional y el Tribunal Supremo en el fundamento anterior. Sin embargo, la Sala entiende como innecesario el planteamiento de cuestión de inconstitucionalidad con relación al art. 9 de la Ley del Ruido: debe recordarse que este artículo exige para que se pueda dejar en suspenso el cumplimiento de los objetivos de calidad acústica que sean de aplicación, “que se adopten las medidas necesarias, previa valoración de la incidencia acústica”. Por tanto este artículo está exigiendo que cuando las administraciones públicas organicen la celebración de fiestas populares tienen que valorar el ruido que se pueda emitir y especialmente deben limitar con carácter previo tanto su nivel de intensidad como los horarios en el que se produce con el fin de permitir el descanso de los vecinos»*.

En contra de considerar la temporalitat de la pertorbació com a element que impedeix considerar vulnerats els drets fonamentals es pronuncia, per exemple, la Sentència del Tribunal Superior de Justícia de València de 26 de novembre de 2014, tot i que es tractava d'un supòsit de contaminació acústica d'una notable intensitat. Aquesta Sentència afirma que *«el Ayuntamiento apelante argumenta que para que los niveles de saturación acústica puedan originar una vulneración de los derechos fundamentales a la intimidad e inviolabilidad del domicilio es preciso que la exposición al ruido por el afectado tenga carácter continuado, requisito que no se da cuando, como ocurre en el caso enjuiciado, esa exposición sólo ha tenido lugar durante tres días. Esta alegación no puede prosperar por cuanto, como manifiesta la STS 3ª, Sección 7ª, de 10 de junio de 2013 –recurso de casación número 6500/2011–, lo fundamental es que la entidad y duración de la exposición a ruidos evitables e insoportables sea tal que merezca la protección dispensada a aquellos derechos fundamentales. Habrá de atenderse a las circunstancias concurrentes en cada caso concreto para determinar si la repercusión del ruido en la vivienda constituye un simple exceso ilegal pero que no lesiona ningún derecho fundamental, o que lo supere de un modo tan cualificado que impida el disfrute pacífico del domicilio, o que lo rebase en términos aún más intensos que supongan una violación al derecho a la integridad física o moral. Y en el caso de autos, tales mediciones ofrecen información más que suficiente para constatar que existe un elevado nivel de molestia para los habitantes de la vivienda ocasionado por el ruido de la verbena, tratándose de niveles sonoros que exceden de forma continua los niveles de inmisión sonora máximos admisibles tanto en horario nocturno como diurno, siendo los valores elevadísimos, muy por encima de los máximos tolerables indicados en la normativa vigente. De forma sumamente ilustrativa de la elevada intensidad de la repercusión del ruido en la vivienda, añade el perito que el nivel sonoro evaluado dentro del dormitorio es similar al que se puede encontrar en una autopista con tránsito, y cuando se abren las ventanas los niveles sonoros son equiparables a los que se dan dentro de un pub con ambientación musical. Es*

2.6 La rellevància de la il·legalitat de l'activitat o del domicili

En la Sentència de 18 d'octubre de 2011 (assumpte Martínez Martínez contra Espanya), el Tribunal, lamentablement, no entrà en l'al·legació del Govern espanyol relativa a la il·legalitat de la construcció de l'habitatge del demandant, perquè el Govern no aportà cap element per demostrar aquesta afirmació.

En canvi, en la Sentència de 4 d'octubre de 2011 (assumpte Orlikowsky contra Polònia), es plantejà la construcció il·legal d'una carnisseria i posterior ampliació d'una planta de fumat que generaven molèsties per sorolls en nivells superiors als permesos, tot i que posteriorment s'hi instal·là un silenciador i les immissions s'ajustaren a la legislació nacional. El Tribunal considera que el simple fet que l'obra fos il·legal no és suficient per acollir les al·legacions dels demandants, ja que cal acreditar que les molèsties per sorolls han arribat a un nivell mínim de gravetat, cosa que els demandants no van fer.⁴²

En la Sentència de 3 de juliol de 2012 (assumpte Martínez Martínez i Pino Manzano contra Espanya), es plantejaren les molèsties per pols i soroll d'una pedrera sobre un habitatge construït sense autorització en sòl rústic. El Tribunal, a més de considerar que la pertorbació no arriba al nivell mínim de gravetat, considera que el fet que l'habitatge se situï en una zona no residencial (que no té la protecció ambiental pròpia d'aquestes àrees) implica que els demandants s'han situat voluntàriament en una situació irregular i n'han d'assumir les conseqüències.⁴³

Certament, del fet que una activitat es desenvolupi de manera irregular no se'n pot derivar automàticament una vulneració del dret fonamental a la inviolabilitat domiciliària: aquesta vulneració exigirà sempre una pertorbació acústica suficientment greu. Tanmateix, no sembla que el contingut del dret fonamental a la inviolabilitat domiciliària hagi de dependre de la regularitat urbanística de l'habitatge. En aquest sentit, semblen més coherents alguns pronunciaments de la jurisprudència ordinària espanyola.⁴⁴

2.7 La incidència del soroll sobre el dret de propietat

Aquesta també és una qüestió que s'ha plantejat reiteradament. Així, per exemple, en l'assumpte Hatton i altres contra Regne Unit, el Tribunal afirmà que el preu dels habitatges no havia baixat i que els afectats podien mudar-se a qualsevol altre lloc sense patir perjudicis econòmics, per la qual cosa no aprecià vulneració de l'article 8 del Conveni. També en l'assumpte Flamenbaum i altres contra França, en el qual els demandants al·legaren vulneració de l'article 1 del Protocol 1 (dret de propietat),⁴⁵ el Tribunal desestimà

---

obvio, por tanto, que la exposición de los actores durante tres días seguidos en horario nocturno, desde las 23:00 horas hasta las 4:00 del día siguiente, a unos niveles sonoros como los descritos reviste una entidad tal que no puede sino reputarse atentatoria contra su derecho al respeto de su vida privada y familiar y a la intimidad e inviolabilidad del domicilio».

42 MARTÍNEZ PÉREZ, Enrique. «Jurisprudencia al día. Tribunal Europeo de Derechos Humanos. Contaminación Acústica». Actualidad Jurídica Ambiental (5 juliol 2012), disponible [aquí](#)

43 En aquest assumpte, el Tribunal Superior de Justícia de València, mitjançant Sentència de 7 d'abril de 2006, desestimà el recurs dels demandants considerant també que s'havien col·locat, per la seva pròpia voluntat, en la situació d'haver de suportar les probables immissions procedents de la pedrera.

44 Així, el Tribunal Superior de Múrcia, en les seves sentències de 28 d'octubre de 2013 o de 6 de febrer de 2015, considera que el domicili ha de ser objecte de protecció amb independència del fet que la construcció de l'habitatge pugui resultar il·lícita, i afirma que «el concepto de domicilio que debe tenerse en cuenta, según la jurisprudencia constitucional es más amplio del definido como tal por el art. 40 del Código Civil (punto de localización de una persona o lugar de ejercicio por esta de sus derechos u obligaciones). La protección constitucional del domicilio es una protección de carácter instrumental, que defiende los ámbitos en que se desarrolla la vida privada de la persona (STC 22/84, de 17 de febrero). Se trata de defender el ámbito de privacidad de la persona dentro del ámbito limitado que la propia persona elige. De ahí que a los efectos aquí discutidos, se estime irrelevante que las viviendas de los actores (aunque en algún caso sean su segunda residencia) estén ubicadas en suelo no urbanizable, no susceptible de urbanización, ni de formación de núcleos residenciales, ya que si constituyen su domicilio es evidente que cualquier intromisión en el mismo, en los términos antes señalados, puede violar el art. 18 C.E. Así lo demuestra el hecho notorio de que tal circunstancia no evitaría tener que solicitar un mandamiento de entrada para poder acceder al mismo sin el consentimiento de su titular salvo en caso de flagrante delito (art. 18 C.E.). Por lo demás el hecho de que el actor construyera un primer piso o buhardilla sin licencia y que fuera sancionado por tales hechos, no significa que la vivienda en cuestión no constituya su domicilio legal o que no tenga derecho a que se le protejan sus derechos fundamentales...».

45 Segons aquest precepte, «tota persona física o jurídica té dret al respecte dels seus béns. Ningú no pot ser privat de la seva propietat, llevat que sigui per motius d'utilitat pública i en les condicions previstes per la llei i els principis generals del dret internacional. Les disposicions anteriors no atempten contra el dret que tenen els Estats de posar en vigor les lleis que consideren necessàries per regular l'ús dels béns d'acord amb l'interès general o per assegurar el pagament dels impostos o d'altres contribucions

aquesta al·legació, amb el rebuig dels informes pericials aportats, perquè eren incorrectes, incomplets o contradictoris.

Com afirma el professor Enrique Martínez Pérez,⁴⁶ el Tribunal ha reconegut que determinades situacions de contaminació acústica poden afectar el valor de les propietats, i poden arribar fins i tot a impedir-ne la venda (assumpte Powell i Rayner), però mai ha determinat una violació de l'article 1 del Protocol 1, i acostuma a declarar inadmissibles les demandes en aquest sentit, per falta manifesta de fonament (assumpte Ashworth i altres contra el Regne Unit de 2014, en relació amb l'aeroport de Denham) o perquè no s'ha incoat un procediment en la jurisdicció interna per reclamar una indemnització (assumpte Taskin i altres contra Turquia, de 20 de gener de 2004, o Fägerskiöld contra Suècia, de 26 de febrer de 2008).⁴⁷

3 Breu referència al dret comunitari

En el dret comunitari, i a banda d'una nombrosa regulació sectorial específica, cal fer referència a la Directiva 2002/49/CE, del Parlament Europeu i del Consell, de 25 de juny, sobre avaluació i gestió del soroll ambiental.⁴⁸

A més, cal esmentar la Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea, vinculant des de l'entrada en vigor del Tractat de Lisboa l'1 de desembre de 2009, que proclama els drets a la integritat física i psíquica (art. 3) i al respecte a la vida privada i familiar i al domicili (art. 7), en el títol «Dignitat i llibertats», i també el dret a la protecció del medi ambient (art. 37) i de la salut (art. 35), en el títol «Solidaritat».

Així mateix, també cal no perdre de vista la jurisprudència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea en aquesta matèria (en relació amb el soroll derivat del trànsit aeri, entre d'altres, en les sentències de 9 de setembre de 2010, de 8 de setembre de 2011 o de 7, 14 i 21 de març de 2013).

4 La protecció dels drets fonamentals contra el soroll en l'àmbit constitucional

Tradicionalment, els problemes generats pel soroll s'havien tractat des del dret civil, en l'àmbit de les relacions de veïnatge. Però l'important desenvolupament de les activitats industrials i comercials acabà generant un problema que superava àmpliament l'àmbit estrictament civil, i que va motivar una cada cop més important intervenció del dret públic, basada, en un primer moment, en el dret a un medi ambient adequat proclamat a l'article 45 de la Constitució (precepte que també conté una referència expressa a la finalitat de protecció i millora de la qualitat de vida). Tanmateix, d'acord amb l'article 53 de la Constitució, aquest article 45, com a principi rector de la política social i econòmica (si bé ha d'orientar la legislació positiva, la pràctica judicial i l'actuació dels poders públics), requereix desenvolupament legislatiu i no té les garanties jurisdiccionals pròpies dels drets fonamentals.

Per aquesta raó i, molt principalment, per la influència de la jurisprudència del Tribunal Europeu de Drets Humans, s'ha acabat entenent, de manera anàloga a com ha passat amb el Conveni europeu, que el soroll pot arribar a afectar drets de primera generació, com els drets fonamentals a la vida i a la integritat física i moral (article 15) o a la intimitat personal i familiar i la inviolabilitat del domicili (article 18, apartats 1 i 2), els quals sí que són susceptibles de tutela a través del procediment preferent i sumari davant la jurisdicció ordinària i mitjançant el recurs d'empara davant del Tribunal Constitucional (article 53.2).⁴⁹

---

o sancions». Aquest Protocol fou ratificat per l'Estat espanyol (BOE núm. 11, de 12 de gener de 1991).

46 Disponible [aquí](#).

47 En la jurisprudència contenciosa administrativa espanyola, és interessant assenyalar la Sentència del Tribunal Suprem de 2 de juny de 2008, la qual, amb esment de la Sentència de 14 d'abril de 2003, i partint del fet que el soroll priva del gaudi del domicili, calcula la quantia de la indemnització atenent el preu del lloguer d'un habitatge de les mateixes característiques durant el temps comprès entre la primera sol·licitud no atesa i la data en la qual es duuguin a terme les mesures que facin desaparèixer les pertorbacions.

48 També es pot esmentar la nova Directiva (UE) 2015/996 de la Comissió, de 19 de maig de 2015, per la qual s'estableixen mètodes comuns d'evaluació del soroll en virtut de la Directiva 2002/49/CE (DOUE L161/1, d'1 de juliol de 2015).

49 ANDRÉS ALONSO, Fernando Luis. «La jurisprudència constitucional y contencioso-administrativa en materia de contaminación acústica», *Revista Xurídica Galega*, núm. 40 (2003), p. 61-92.

Cal no oblidar també altres referències constitucionals que poden resultar d'aplicació al problema de la contaminació acústica, com en el mateix Preàmbul (que es refereix als «drets humans» i a una «digna qualitat de vida»), l'article 10 (que, en l'apartat 1 proclama que la dignitat de la persona, els seus drets inviolables i el lliure desenvolupament de la seva personalitat són fonament de l'ordre polític i de la pau social, i l'apartat 2 afegeix que les normes relatives als drets fonamentals s'han d'interpretar d'acord amb els tractats i acords internacionals en la matèria), l'article 19 (que afirma la llibertat d'elecció de residència), l'article 33 (que recull el dret a la propietat privada), l'article 43 (que reconeix el dret a la protecció de la salut) o l'article 47 (que proclama el dret a un habitatge digne i adequat).

També els estatuts d'autonomia de nova generació incorporen referències en aquest sentit a tenir en compte.⁵⁰

Tot aquest corpus normatiu, juntament amb la jurisprudència, tant internacional com interna, ha motivat el desenvolupament d'una normativa cada cop més abundosa en aquesta matèria.⁵¹ Es tracta, en l'àmbit

---

Aquesta protecció davant del soroll recurrent a drets fonamentals no ha estat tampoc exempta de crítiques. Així, per exemple, en el vot particular concurrent del magistrat Manuel Aragón Reyes en la Sentència del Tribunal Constitucional 150/2011, de 29 de setembre, s'assenyala que l'article 10.2 de la Constitució no permet ampliar la llista de drets fonamentals (a diferència del que passa a la Constitució portuguesa), sinó que només imposa una interpretació d'aquests d'acord amb els tractats internacionals, i que l'article 18 de la Constitució no inclou un «dret al silenci» (el qual existirà com a dret subjectiu aplicable pels tribunals ordinaris *ex art.* 96.1 a partir de l'article 8.1 del Conveni, però no com a dret fonamental de naturalesa constitucional).

50 Així, per exemple, l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, en el capítol I (dedicat als «Drets i deures de l'àmbit civil i social»), a l'article 27, proclama els drets a viure en un medi ambient equilibrat, sostenible i respectuós amb la salut i a la protecció davant les diferents formes de contaminació, d'acord amb els estàndards i els nivells de protecció que determinen les lleis, i el deure de col·laborar en les actuacions que tendeixin a eliminar les diferents formes de contaminació. Al capítol V («Principis rectors»), l'article 46 afegeix el manament als poders públics de vetllar per la protecció del medi ambient per mitjà de l'adopció de polítiques públiques basades en el desenvolupament sostenible i la solidaritat col·lectiva i intergeneracional, i afegeix que les polítiques mediambientals s'han de dirigir especialment a la reducció de les diferents formes de contaminació, la fixació d'estàndards i nivells mínims de protecció, l'articulació de mesures correctives de l'impacte ambiental i el respecte als principis de preservació del medi o responsabilitat, entre d'altres.

51 A Catalunya, mitjançant la Llei 16/2002, de 28 de juny, de protecció contra la contaminació acústica, es van establir les mesures necessàries per prevenir, corregir i controlar la contaminació acústica provocada per sorolls i vibracions. Posteriorment, l'Estat aprovà la Llei 37/2003, de 17 de novembre, del soroll, que transposa la Directiva 2002/49/CE, les disposicions de la qual esdevenen normativa bàsica en matèria de soroll.

La necessitat de disposar dels criteris per a l'elaboració dels mapes de capacitat acústica previstos a l'article 9 de la Llei 16/2002, de 28 de juny, motivà que, en aplicació del previst a l'apartat 1 d'aquest article, es dictés a Catalunya el Decret 245/2005, de 8 de novembre, pel qual es fixen els criteris per a l'elaboració dels mapes de capacitat acústica.

Per la seva part, el Reial decret estatal 1513/2005, de 16 de desembre, desenvolupà la Llei 37/2003, de 17 de novembre, del soroll, en la part referent a l'avaluació i gestió del soroll ambiental. Finalment, el Reial decret 1367/2007, de 19 d'octubre, desenvolupà la Llei 37/2003, de 17 de novembre, pel que fa a la zonificació acústica, objectius de qualitat i emissions acústiques.

A Catalunya es dictà el Decret 176/2009, de 10 de novembre, pel qual s'aprova el Reglament de la Llei 16/2002, de 28 de juny, de protecció contra la contaminació acústica, i se n'adapten els annexos, i el Decret 60/2015, de 28 d'abril, sobre les entitats col·laboradores de medi ambient.

Així mateix, i de conformitat amb l'article 84 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, que garanteix als ens locals competències pròpies en la formulació gestió de polítiques per a la protecció del medi ambient, i els articles 25 de la Llei 7/1985, de 2 d'abril, reguladora de les bases de règim local, o 66 del Decret legislatiu 2/2003, de 28 d'abril, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei municipal i de règim local de Catalunya, tant la Llei estatal 37/2003 com la catalana 16/2002 i el Decret 176/2009 atribueixen competències en aquesta matèria als municipis, especialment l'elaboració d'ordenances (article 6 de la Llei estatal o 21 de la Llei catalana), inspecció (art. 27 de la Llei catalana i article 7 del Decret) i sanció (articles 28 i 30 de la Llei estatal, o 37 i 38 de la Llei catalana).

En l'àmbit civil, tot i que el decimonònic Codi civil no preveu expressament la contaminació acústica, el Tribunal Suprem (entre d'altres, les sentències de 12 de gener de 2011 o de 5 de març de 2012), basant-se en la jurisprudència del Tribunal Europeu de Drets Humans, ha admès que determinades immissions poden afectar drets fonamentals com el de la intimitat. Es reconeix, així, l'aplicabilitat de la Llei orgànica 1/1982, de 5 de maig, de protecció civil del dret a l'honor, a la intimitat personal i familiar i a la pròpia imatge (ja des de la Sentència del Tribunal Suprem de 29 d'abril de 2003). La jurisprudència també aplica els articles 7.2, 590, 1902 i 1908 del Codi civil, amb una interpretació analògica i actualitzadora (articles 4.1 i 3.1), o l'article 7.1 de la Llei 49/1960, de 21 de juliol, de propietat horitzontal. A Catalunya, cal esmentar els articles 546-13 i 546-14 del Llibre cinquè del Codi civil de Catalunya, aprovat per la Llei 5/2006, de 10 de maig, o, pel que fa a la propietat horitzontal, el 553-40.

Finalment, en el Dret penal, cal citar l'article 325 (tipus bàsic, amb referència expressa al soroll i a les vibracions) i següents, amb les modificacions introduïdes per la Llei orgànica 1/2015, de 30 de març.

administratiu, d'una regulació d'una elevada complexitat tècnica, la qual, unida a una abundant proliferació de normes, pot acabar suposant un autèntic obstacle per a la defensa dels drets dels afectats.⁵²

Quant a la jurisprudència constitucional, les sentències del Tribunal Constitucional 119/2001, de 24 de maig; 16/2004, de 23 de febrer; 25/2004, de 26 de febrer, i 150/2011, de 29 de setembre, modifiquen la jurisprudència anterior del mateix Tribunal (que no considerava aplicables els drets fonamentals dels articles 15 i 18 als supòsits de contaminació acústica), i invoquen expressament l'esmentada jurisprudència del Tribunal Europeu de Drets Humans (de conformitat amb l'article 10.2 de la Constitució), entenent que la Constitució no proclama drets teòrics, sinó reals i efectius, per la qual cosa cal garantir la seva protecció, no només davant les ingerències de terceres persones, sinó també dels riscos que poden sorgir en una societat tecnològicament avançada.

El Tribunal Constitucional assenyalava que el soroll pot arribar a constituir un factor psicopatogen destacat en aquesta societat i una font permanent de pertorbació de la qualitat de vida dels ciutadans (com ho acrediten les directrius de l'OMS, que posen de manifest les conseqüències d'una exposició prolongada al soroll, tant sobre la salut—deficiències auditives, aparició de dificultats de comprensió oral, pertorbació del son, neurosis, hipertensió, isquèmia— com sobre la conducta social—reducció de comportaments solidaris i augment de les tendències agressives). En conseqüència, afirma que una exposició intensa i prolongada al soroll pot arribar a afectar el dret a la integritat física i moral de l'article 15.1 CE, sempre que suposi un perill greu i immediat per a la salut, i que quan el soroll no és tan intens, pot afectar el dret a la intimitat personal i familiar en l'àmbit domiciliari de l'article 18 CE, sempre que aquesta afectació provingui d'actes o omissions d'ens públics als que sigui imputable.⁵³

El Tribunal Constitucional entén que el domicili inviolable és aquell espai en el qual l'individu viu sense estar subjecte necessàriament als usos i convencions socials i on exerceix la seva llibertat més íntima, en relació amb el lliure desenvolupament de la personalitat, i, en conseqüència, aquest dret es pot veure vulnerat en cas d'una exposició prolongada a sorolls que puguin qualificar-se objectivament com a evitables i insuportables, quan la lesió provingui d'accions o omissions dels ens públics als quals sigui imputable la lesió produïda.

És a dir, el Tribunal Constitucional, per tal de considerar vulnerat els articles 18.1 i 18.2 de la Constitució, exigeix que existeixin nivells de soroll insuportables que impedeixin o dificultin greument el lliure desenvolupament de la personalitat; que es produeixi una exposició prolongada a aquests nivells de soroll (tot i que, com ja hem vist, tant el Tribunal Europeu de Drets Humans com, en alguns casos, la jurisdicció ordinària han admès que una contaminació acústica ocasional també pot vulnerar els drets dels afectats); que aquesta exposició sigui objectivament evitable, i que derivi d'una acció o omissió dels poders públics.⁵⁴

Novament, i com ja vèiem amb la jurisprudència del Tribunal Europeu de Drets Humans, s'estableixen obligacions positives per als poders públics davant de vulneració de drets procedents de particulars, entenent que la ingerència il·lícita per soroll produït per particulars és imputable al poder públic que incorre en omissió en la tutela del dret afectat.

52 En aquest sentit, i com afirma la Sentència de la Sala 1a del Tribunal Suprem de 19 de març de 2013, «*como esta Sala señaló en su sentencia num. 589/2007, de 31 de mayo, podría sostenerse hasta cierto punto que “el muy notable y progresivo incremento de la normativa sobre esta materia (la de los daños a particulares por inmisiones medioambientales), de ámbito tanto estatal como autonómico e incluso local, no necesariamente se traduce en una mayor protección efectiva del particular frente al daño medioambiental que le afecta directamente, pues no pocas veces es la propia sobreabundancia de normas lo que dificulta la protección de sus derechos subjetivos” (FJ 3º)*».

53 D'acord amb el fonament jurídic sisè de la Sentència 119/2001, «*una exposición prolongada a unos determinados niveles de ruido, que puedan objetivamente calificarse como evitables e insuportables, ha de merecer la protección dispensada al derecho fundamental a la intimidad personal y familiar en el ámbito domiciliario, en la medida que impidan o dificulten gravemente el desarrollo de la persona, siempre y cuando la lesión o menoscabo provenga de actos u omisiones de entes públicos a los que sea imputable la lesión producida*», tot i que «*cuando la exposición continuada a unos niveles intensos de ruido ponga en grave peligro la salud de las personas, esta situación podrá implicar una vulneración del derecho a la integridad física y moral (art. 15 CE). En efecto, si bien es cierto que no todo supuesto de riesgo o daño para la salud implica una vulneración del art. 15 CE, sin embargo cuando los niveles de saturación acústica que deba soportar una persona, a consecuencia de una acción u omisión de los poderes públicos, rebasen el umbral a partir del cual se ponga en peligro grave e inmediato la salud, podrá quedar afectado el derecho garantizado en el art. 15 CE*».

54 En termes similars, Noemí García Gestoso, en l'article ja esmentat en la nota 24.

En aquest sentit, el professor Garrido Falla, en el seu vot particular concordant a la Sentència de 119/2001, de 29 de maig, relativa a l'assumpte que posteriorment fou objecte de la Sentència del Tribunal Europeu de Drets Humans en l'assumpte Moreno Gómez, entén que un ajuntament, en l'exercici de les seves potestats, ha d'impedir actuacions subjectes a llicència quan d'aquestes activitats se'n deriva una lesió greu de drets fonamentals.⁵⁵

En definitiva, el Tribunal Constitucional ha reconegut l'aplicabilitat de drets fonamentals, drets clàssics de primera generació que tenen un màxim nivell de protecció constitucional, en la defensa contra agressions ambientals d'especial gravetat, fet que no deixa de ser una conseqüència, en definitiva, de la dèbil protecció que l'ordenament jurídic atorga al medi ambient.

Seguint al professor Jiménez de Parga, en el seu vot particular en la Sentència del Tribunal Constitucional 119/2001, caldria distingir un triple nivell de protecció constitucional, que, en sentit descendent, abastaria el dret fonamental a la integritat física i moral, el dret fonamental a la intimitat domiciliària i el dret a un medi ambient adequat. Quant al dret a la integritat física i moral, l'esmentat professor rebutja, en línia amb la legislació europea, la separació que la Sentència efectua entre aquest dret i el de la salut de l'article 43, entenent, en contra de la resta del Tribunal, que la vulneració de l'article 15 de la Constitució no exigeix un perill greu i immediat per a la salut de les persones, i és suficient qualsevol efecte nociu.⁵⁶

Resulta també interessant destacar aquest vot particular perquè assenyala que la protecció contra el soroll s'ha d'establir tant dins com fora del domicili.⁵⁷ Efectivament, en atorgar un paper fonamental en aquesta matèria al dret a la intimitat domiciliària, s'estan bandejant tots aquells àmbits de la vida de les persones que es desenvolupen fora de l'estricta recinte domiciliari, els quals, en una societat mediterrània com la nostra, tenen una transcendència que no es pot pas menystenir.

La doctrina⁵⁸ també ha assenyalat les discrepàncies entre el Tribunal Constitucional i el Tribunal Europeu de Drets Humans en els requisits i procediments necessaris per acreditar el soroll, contraposant l'antiformalisme general del Tribunal Europeu de Drets Humans amb el formalisme propi del Tribunal Constitucional. En aquest sentit, la Sentència del Tribunal Constitucional 150/2011, de 29 de setembre, desestima l'emparellament sol·licitat per una persona que vivia en el mateix barri que la senyora Moreno Gómez, entenent que no s'acredità a través de cap mitjà de prova l'existència, nivell i repercussió del soroll en l'interior de l'habitatge, ja que només es van provar els nivells de soroll extern (a diferència de la posició del Tribunal Europeu de Drets Humans, per exemple, en l'assumpte Martínez contra Espanya), i també perquè entén que cal provar que el menyscapse en la salut o en la intimitat és imputable a l'acció o omissió d'un poder públic, i assenyala que, després de la Sentència del Tribunal Europeu de Drets Humans en l'assumpte Moreno Gómez, l'Ajuntament ha desplegat una intensa activitat contra el soroll en la zona, amb nombrosos expedients i sancions.⁵⁹

55 Afirma que «cabe preguntarse si a un Ayuntamiento corresponde, en uso de sus potestades, impedir que actuaciones de particulares sujetas a autorización o licencia administrativa perturben los derechos fundamentales aquí invocados, y si –y ésta es mi opinión– el ejercicio de tales potestades se convierte en obligatorio cuando la agresión a los derechos fundamentales alcanza un determinado nivel de gravedad. La Sentencia del Tribunal Europeo de Derechos Humanos, de 9 de diciembre de 1994 (caso López Ostra c/ España), fundamenta su estimación precisamente en este tipo de razonamiento».

56 La jurisprudència ordinària ha seguit, en aquest punt, la doctrina del Tribunal Constitucional. En aquest sentit, es poden assenyalar les sentències del Tribunal Suprem de 13 d'octubre de 2008 o 14 de març de 2014, ja esmentades en matèria de soroll aeroportuari. S'afirma en la primera que «hay que estar a lo señalado por el Tribunal Constitucional a propósito del artículo 15 de la Constitución. Es decir, al criterio, recogido en la Sentencia de instancia de que para atribuir a la acción u omisión de las Administraciones Públicas la vulneración del derecho a la integridad física o moral hace falta que los niveles de ruido a los que esté expuesto su titular causen daños graves e inmediatos en su salud o le coloquen en una situación en la que, sin llegar a producirse efectivamente ese daño, exista “un riesgo constatado de producción cierta, o potencial pero justificado ad casum, de la causación de un perjuicio para la salud”. Es decir, que se acredite un riesgo relevante de que la lesión pueda llegar a producirse (STC 62/2007). Pero aquí, no ha llegado a probarse un riesgo de esa naturaleza».

57 Afirma que «el libre desarrollo de la personalidad (art. 10.1 CE) queda afectado por la saturación acústica, que atenta contra la intimidad personal y familiar (art. 18.1 CE) tanto dentro como fuera del domicilio».

58 Noemí García Gestoso, en els articles ja esmentats en les notes 20 i 24.

59 La Sentència distingeix entre una incidència per soroll, que constituiria una mera il·legalitat, i una altra de més intensitat, que comportaria una vulneració efectiva de drets fonamentals, i entre aquest cas i el de la Sentència del Tribunal Europeu de Drets Humans de 16 de novembre de 2004, ja que en aquell la demandant va aportar un principi de prova del soroll a l'interior del seu domicili, i en aquest només s'ha acreditat el soroll exterior, sense tenir en compte que l'impacte d'aquest variarà segons l'alçada,

És a dir, com encertadament assenyala la professora Noemí García Gestoso,⁶⁰ s'entén que si existeix una actuació real del poder públic ja no hi hauria responsabilitat d'aquest, encara que l'actuació no resulti suficient per eliminar el soroll (fonament jurídic novè).⁶¹ Per tant, el Tribunal Constitucional sembla fixar, per a l'Administració, una mera obligació d'actuar, però no necessàriament d'obtenir un resultat satisfactori que solucioni efectivament el problema. S'intenta així evitar una allau de reclamacions de responsabilitat patrimonial per part de tots els que viuen en zones qualificades per la mateixa Administració com a saturades acústicament, tot i que no s'aclareix quin tipus d'actuació administrativa s'ha de considerar suficient.

En aquest assumpte també cal fer referència al vot particular discrepant del magistrat Ortega Álvarez, al qual s'adheriren els magistrats Eugeni Gay Montalvo i Elisa Pérez Vera, que assenyala que en aquell cas hi havia proves objectives proporcionades per la mateixa autoritat pública de la superació dels límits legals de soroll en la zona del domicili del recurrent, per la qual cosa l'afectat no hauria d'estar obligat a aportar a més una prova individualitzada del nivell de soroll a l'interior del seu habitatge (prova complexa i que el particular haurà de sufragar), i que pot analitzar-se l'actuació de l'Administració si ha actuat però no ha solucionat el problema.

5 Conclusions

Tot i les importants implicacions que té el problema de la contaminació acústica tant per a la salut com per a la qualitat de vida en la nostra societat, el seu tractament jurídic en defensa dels drets fonamentals que en poden resultar afectats encara peca d'ombres i carències importants. De fet, cal no oblidar que tota la construcció jurisprudencial basada en drets de primera i segona generació obeeix bàsicament a la falta de previsió i protecció expressa del dret a una existència sense soroll.⁶²

Així, tot i la notable tasca efectuada pel Tribunal Europeu de Drets Humans, la seva jurisprudència, com hem vist, no és sempre suficientment clara i coherent, especialment pel que fa a l'actuació que han d'implementar les autoritats nacionals davant del soroll. Hem d'entendre que l'actuació pública ha de solucionar efectivament el problema? (una opció que sembla, especialment en determinats casos, excessiva, atès que, en el problema del soroll, com hem vist, poden confluïr causes molt diverses, de difícil i, en alguns casos, impossible solució sense costos socials desproporcionats); o potser hem de considerar que és suficient garantir als afectats merament una participació en la presa de decisions? (opció que, per si sola, en molts casos, pot resultar insuficient). Aquesta indeterminació de l'abast de les obligacions de l'Administració encara s'aprecia amb més intensitat en la jurisprudència del Tribunal Constitucional espanyol. I cal no oblidar un símptoma clar en aquesta matèria: la cada cop més gran intervenció de l'ordre penal, una intervenció que no seria necessària si l'Administració actués sempre diligentment contra la contaminació acústica.

Tampoc sembla gens satisfactòria la posició del Tribunal Europeu de Drets Humans en cas de domicilis situats en edificis construïts sense respectar la legislació urbanística. En aquest tema, semblen molt més coherents alguns pronunciaments de la jurisprudència ordinària espanyola, en què deriven de la condició

---

aïllament i distribució de cada habitatge, i afirma que *«habrá que considerar la distribución de la vivienda, pues no es lo mismo una habitación que linda con una pared exterior que una que sea interior»* (afirmacions que porten la professora Noemí García Gestoso a afirmar que sembla que el Tribunal Constitucional pretengui dur a terme una ingerència no permesa en la intimitat del domicili, article esmentat en la nota 20). El Tribunal conclou afirmant que *«llegar a una conclusión distinta sería tanto como afirmar que, siempre que en una zona declarada acústicamente saturada o que reciba calificación protectora similar, cuando el ruido ambiental supere los niveles máximos autorizados, todos los que tengan en ella su domicilio, por esa mera circunstancia y sin necesidad de prueba individualizada, estarían sufriendo sendas vulneraciones de los derechos fundamentales a la integridad física y moral (art. 15 CE) y a la intimidad domiciliaria (18.1 y 2 CE)»*.

60 Articles ja esmentats en les notes 20 i 24.

61 La Sentència afirma que *«de acuerdo a los datos que obran en los expedientes administrativo y judicial, el Ayuntamiento, lejos de mantenerse inactivo frente al incumplimiento reiterado del régimen especial que ella misma había establecido, usó entre los años 1997 y 1999 todas las facultades que la normativa le atributa para reducir el excesivo nivel de ruido existente en la zona y ajustarlo a los umbrales previstos con carácter general por la Ordenanza»*.

62 De fet, com recorda el professor Alenza García, el dret a un ambient acústicament adequat és independent de la incidència que el soroll tingui en altres drets. I és que no deixa de resultar forçat trobar la tutela contra el soroll en drets fonamentals típics pensats per altres situacions (ALENZA GARCÍA, José Francisco. «La nueva estrategia contra la contaminación acústica y el ruido ambiental». *Revista jurídica de Navarra*, núm. 36 (2003), p. 65-120. ISSN 0213-5795.

de domicili totes les conseqüències inherents a la seva pròpia inviolabilitat, sense supeditar l'abast del dret fonamental a possibles irregularitats urbanístiques o d'un altre tipus.

Com hem vist també, existeixen discrepàncies importants entre el Tribunal Europeu de Drets Humans i el Tribunal Constitucional espanyol, especialment en matèria de prova. En aquest sentit, sembla clar que cal no sobrecarregar el particular, que ja pateix la immissió sonora, amb l'obligació de sufragar, a més, mesuraments complexos, exhaustius i constants, que poden arribar a suposar un autèntic fre en la legítima defensa dels seus drets, especialment quan la ingerència acústica és notòria i evident.⁶³

Bibliografia

ABERASTURI GORRIÑO, Unai. «Jurisprudencia ambiental del Tribunal Europeo de Derechos Humanos». *Derecho y Medio ambiente-Ingurugiroa eta Zuzenbidea*, núm 11 (2013), disponible [aquí](#).

ABOGADOS CONTRA EL RUIDO. «El ruido y la literatura», disponible [aquí](#).

ALENZA GARCÍA, José Francisco. «La nueva estrategia contra la contaminación acústica y el ruido ambiental». *Revista jurídica de Navarra*, núm. 36 (2003), p. 65-120. ISSN 0213-5795.

ALONSO SANZ, José Miguel. «La protección frente al ruido en el ordenamiento jurídico y, en especial, en la propiedad horizontal», disponible [aquí](#).

ANDRÉS ALONSO, Fernando Luis de. «La jurisprudencia constitucional y contencioso-administrativa en materia de contaminación acústica». *Revista Jurídica Galega*, núm. 40 (2003), p. 61-92.

CALVO RETUERTO, Jaime; RUIZ MARTÍNEZ, Víctor. «Las inmisiones de ruidos en el Derecho civil catalán». *Actualidad Jurídica Uría Menéndez*, núm. 22 (gener-abril 2009), p. 69-74, disponible [aquí](#).

DÍEZ DE VELASCO VALLEJO, Manuel. *Instituciones de Derecho Internacional Público*. 16a ed. Madrid: Editorial Tecnos, 2008.

FERNÁNDEZ EGEA, Rosa M. «[Jurisprudencia ambiental internacional](#)». *Revista Catalana de Dret Ambiental*. Vol. III, núm. 1 (2012).

FERNÁNDEZ EGEA, Rosa M. «[Jurisprudencia ambiental internacional](#)». *Revista Catalana de Dret Ambiental*. Vol. IV, núm. 2 (2013).

FONT I LLOVET, Tomàs; MIR PUIGPELAT, Oriol. «Ruido y ¿derechos fundamentales?». *Derechos Fundamentales y otros estudios en homenaje al profesor Dr. Lorenzo Martín-Retortillo*. Vol. II. Saragossa: El Justicia de Aragón, 2008, p. 2035-2049.

GARCÍA GESTOSO, Noemí. «Contaminación acústica y derechos fundamentales. Protección y discrepancias en su tutela judicial». *Foro. Revista de Ciencias Jurídicas y Sociales. Nueva época*. Vol. 15, núm.1 (2012), p. 109-134.

GARCÍA GESTOSO, Noemí. «La delimitación y protección de nuevos contenidos de los derechos fundamentales: una aproximación desde el tratamiento de las injerencias sonoras». *Anuario da Facultade de Dereito da Universidade da Coruña*, núm. 17 (2013), p. 341-370.

GARCÍA URETA, Agustín. «El ruido ante el Tribunal Europeo de Derechos Humanos. Otra llamada de atención a la jurisdicción contencioso-administrativa (y también al Tribunal Constitucional): Comentario a *Martínez Martínez v. España*, sentencia del TEDH de 18 de octubre de 2011». *Actualidad Jurídica Ambiental* (21 novembre 2011).

63 Encara més quan, com disposa l'article 281.4 de la Llei d'enjudiciament civil, i com resulta del sentit comú més elemental, es troben exempts de prova els fets que tenen notorietat absoluta i general.

GILLESPIE, Alexander. «The No Longer Silent Problem: Confronting Noise Pollution in the 21st Century». *Villanova Environmental Law Journal*. Vol. 20, núm. 2 (2009), p. 181, disponible [aquí](#).

GUERRERO LÓPEZ, José Alfonso. «Defensa de daños por ruido». *Revista de la Asociación Española de Abogados Especializados en Responsabilidad Civil y Seguro*, núm. 34 (2010), disponible [aquí](#).

HERRERA DEL REY, Joaquín José. «La Ley del Ruido: Ley urbanística de escasa aplicabilidad». *Diario La Ley*, núm. 6295 (14 de juliol de 2005), Editorial La Ley. Ref. D-177.

LAFUENTE BENACHES, María Mercedes. «La contaminación acústica en las fiestas locales». *El Cronista del Estado Social y Democrático de Derecho*, núm. 13 (maig 2010), p. 70-77.

LÓPEZ RAMÓN, Fernando. «La ordenación del ruido». *Revista de Administración Pública*, núm. 157 (gener-abril 2002).

MAGRO SERVET, Vicente. «La protección civil respecto a los excesos del ruido». *Revista de Jurisprudencia*, núm. 2 (22 novembre 2012), disponible [aquí](#).

MARISCAL AGUILAR, Carmen María. «La protección del medio ambiente en la jurisprudencia del Tribunal Europeo de Derechos Humanos a través de la consideración del derecho al medio ambiente adecuado como parte del interés general en una sociedad democrática». *Medioambiente y Derecho. Revista Electrónica de Derecho Ambiental*, núm. 24 (febrer 2013), disponible [aquí](#).

MARTÍ MARTÍ, Joaquín. «La prueba, en el proceso civil, del ruido, la inmisión y el daño causado». *Diario La Ley* (22 octubre 2010), disponible [aquí](#).

MARTÍN-RETORTILLO BAQUER, Lorenzo. «El ruido: reciente respuesta legal y jurisprudencial», *Foro. Revista de Ciencias Jurídicas y Sociales*, Facultad de Derecho de la Universidad Complutense, núm. 1 (2005), p. 11-44.

MARTÍNEZ PÉREZ, Enrique. «Jurisprudencia al día. Tribunal Europeo de Derechos Humanos. Contaminación Acústica». *Actualidad Jurídica Ambiental* (5 juliol 2012), disponible [aquí](#).

OFICINA UNIVERDE. «Guía ruido», disponible contactant amb l'Oficina (<https://univerdecu.wordpress.com/>).

RUIZ DE APODACA ESPINOSA, Ángel. «La tutela del TEDH frente a la contaminación acústica continúa y se acentúa (comentario a la STEDH Deés C. Hungría, de 9 de noviembre de 2010)». *Revista Jurídica de Navarra*, núm. 50 (juliol-desembre 2010), p. 211-228.

SURROCA CASAS, Pablo. «La protección civil frente al ruido». *Medioambiente y Derecho. Revista Electrónica de Derecho Ambiental*, núm. 18 (18 gener 2009), disponible [aquí](#).

URIARTE RICOTE, Maite. «La injerencia del ruido aeroportuario en la intimidad domiciliaria: la sentencia del Tribunal Supremo de 13 de octubre de 2008». *Diario La Ley*, núm. 7222 (2009).

Pàgines web

<http://www.juristas-ruidos.org/>